

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ КОРІВ ІЗ ГІПОФУНКЦІЄЮ ЯЄЧНИКІВ

**Бородиня В. І., к. вет. н., доцент,
Лозова Л. В., аспірантка,
Бординюк Н. В., студентка**

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Анотація. Викладені результати порівняння ефективності деяких методів комплексної терапії корів із гіпофункцією яєчників. Встановлено, що найбільш ефективним виявився метод комплексного лікування із застосуванням препарату анфлурон.

Ключові слова: корови, гіпофункція яєчників, комплексне лікування, анфлурон.

Актуальність проблеми. Серед причин неплідності корів розглядають цілу низку функціональних розладів статевих органів, що проявляються депресією статевої функції. Гіпофункція яєчників – це найбільш поширений дисфункціональний стан статевих залоз корів і телиць. Так, у високопродуктивних корів, її виявляють в 9–80 % поголів'я. Серед гінекологічних захворювань гіпофункція яєчників складає 60–65 % і є наслідком порушення взаємовідношень у системі “гіпоталамус-гіпофіз-яєчники” [1].

У корів, хворих на гіпофункцію яєчників, період від отелення до запліднення триває від 59 до 139 днів. Внаслідок цього тваринницькі господарства мають великі збитки: від недоотримання молока і телят, від невиробничих втрат на годівлю і утримання неплідних корів та їх передчасне вибракування.

Захворювання характеризується сезонністю і проявляється найчастіше у тварин в зимово-весняний період [2, 3]. Негативні фактори зовнішнього середовища – недоліки у годівлі, утриманні, недостатня інсоляція – обумовлюють зміну секреції епіфізом мелатоніну, гіпоталамусом – Рн-Гг, гіпофізом – гонадотропінів (ФСГ, ЛГ, ЛТГ), що гальмує відтворну і гормональну функцію яєчників [4].

Гіпофункція яєчників належить до хвороб, в основі патогенезу яких лежить дія на організм стрес-факторів. До них належать несприятливі умови утримання і годівлі (недостатнє або, навпаки, надлишкове надходження енергії з кормами раціону; ацидотичний стан організму; дефіцит фосфору; виражена йодна недостатність, залізодефіцитна анемія), родова травма або тяжкі роди, хвороби органів і систем як інфекційної так і неінфекційної природи. За довготривалої, хронічної дії стресових умов змінюється діяльність нервової і ендокринної систем, що призводить до розвитку в яєчниках патологічних процесів і в тому числі гіпофункції. Отже пригнічення функції яєчників – це не що інше, як реакція організму і репродуктивної системи самки у відповідь на хронічний стрес [5].

Клінічно гіпофункція яєчників у корів і телиць проявляється неповноцінними статевими циклами, а у виражених випадках – анафродизією. Під час ректального дослідження, хворих на цю патологію тварин, виявляють зменшені в розмірах яєчники, з гладенькою поверхнею, без жовтих тіл і фолікулів.

Одним із шляхів підвищення функціональної активності яєчників, пришвидшення початку прояву статевої циклічності, зменшення неплідності у тварин є покращення їх годівлі та умов утримання. Нормалізація годівлі, утримання та надання активного моціону тваринам є основою лікування та профілактики гіпофункції яєчників [5].

Нині доведеним є той факт, що лікування будь-якого захворювання найбільш ефективним може бути тоді, коли воно проводиться комплексно. Складові комплексного лікування підбираються за принципом синергізму, коли кожен із застосовуваних засобів (методів) підсилює дію інших. Разом з тим, таке лікування не повинно бути обтяжене другорядними складовими, які суттєво не впливають на загальний результат [6].

Найкращими стимуляторами відтворної здатності корів є правильна підготовка їх до отелення, повноцінна годівля, добрі умови утримання, своєчасний запуск. Дуже важливо організувати раціональну годівлю і належне утримання ремонтного молодняка (телиць, нетелей), підготовку його до осіменіння і родів. Нетелей потрібно ставити на сухостій за 3 місяці до отелення, організувати щоденний моціон, годувати за фізіологічними нормами, розробленими для цієї вікової групи.

Метою роботи було вивчити поширення, причини виникнення гіпофункції яєчників, провести клінічні діагностичні дослідження та порівняти між собою ефективність деяких методів комплексного лікування корів з цією патологією.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження з визначення ефективності лікування корів із затриманням посліду проводили протягом лютого – липня 2008 року у СТОВ «Нива» Золотоніського району Черкаської області. Матеріалом дослідження були корови червоно-рябої породи у віці 4-8 років, середньої вгодованості, з масою тіла 520-630 кг, надоем молока, в середньому, 6180 кг за лактацію. Тварин підбирали за принципом аналогів, враховуючи вік, масу тіла тварини, умови годівлі і утримання тощо.

З метою встановлення різновидів неплідності у корів в господарстві та їх кількісних показників була проведена акушерська та гінекологічна диспансеризація дійного поголів'я. Також був проведений аналіз даних частоти виникнення зазначеної патології в різні сезони року.

Після опрацювання даних комп'ютерних програм щодо стану дійного поголів'я тварин в господарстві і встановлення фізіологічного статусу кожної корови, в окрему групу відбирали тварин, які тривалий час не приходили в охоту, або декілька разів безуспішно осіменялися. Їх реєстрували в журналі первинної документації, куди пізніше вносили дані анамнезу. Після проведення аналізу анамнестичних даних, здійснювали загальне клінічне дослідження, а також спеціальне зовнішнє і внутрішнє (вагінальне, ректальне) дослідження. На кожну хвору тварину заводили коротку амбулаторну історію хвороби, куди вносили результати клініко-гінекологічних досліджень, діагноз, призначене лікування, реєстрували перебіг захворювання під час лікування.

Для з'ясування ефективності деяких методів комплексного лікування корів із гіпофункцією яєчників, з відібраних за результатами поточної акушерської і гінекологічної диспансеризації тварин із зазначеною патологією було сформовано 4 групи: 1 – контрольна і 3 – дослідні. В кожній групі було по 6 тварин віком 4-8 років.

Коровам контрольної групи застосовували лікування, яке зазвичай практикується у господарстві для тварин з даною патологією (прозерин, сурфагон, тривіт, масаж матки і яєчників через пряму кишку).

Коровам першої дослідної групи, крім вище зазначених засобів, застосовували тканинний препарат з печінки великої рогатої худоби в дозі 25 мл підшкірно в ділянці триголового м'яза плеча, тричі з інтервалом 5 днів.

Коровам другої дослідної групи, крім засобів, що були в контрольній групі, застосовували препарат АСД ф-2. Розчин вводили внутрішньом'язово, в ділянці сідничої групи м'язів в дозі 20 мл, дворазово з інтервалом 10 днів.

Тваринам третьої дослідної групи до традиційної для господарства схеми комплексного лікування корів із затриманням посліду додали препарат анфлурон. Його вводили внутрішньом'язово, в ділянці сідничої групи м'язів в дозі 2 мл, протягом трьох днів. Через тиждень введення зазначеного препарату повторювали.

Анфлурон – стерильний ізотонічний водний розчин білків. Застосовується для лікування та профілактики хвороб тварин різної етіології (інфекційна, інвазійна, онкологічна, імунодефіцитна), як противірусний засіб у випадках гострих, хронічних та персистуючих вірусних інфекцій, як імуномодулятор загальної дії під час лікування багатьох патологій, де необхідна дієва активація клітинного й гуморального імунітету, в тому числі імунодефіцитні та імуносупресивні стани, спричинені інфекційним або інвазійним агентом, антибіотико- або хіміотерапією.

Результати досліджень. Отримані нами в ході акушерської і гінекологічної диспансеризації дані, щодо поширення гіпофункції яєчників у корів в господарстві засвідчують, що серед інших форм неплідності дана патологія складає 25 %, найчастіше реєструється в зимово-весняний період – з лютого по квітень. Функціональні порушення органів статеві системи, які нами виявлено у 46 % неплідних корів були зумовлені незбалансованою за основними поживними речовинами, неповноцінною годівлею, що призводить до порушення всіх видів обміну речовин і негативно впливає, насамперед, на репродуктивну функцію. Встановлена також залежність захворювання на гіпофункцію яєчників у корів від перебігу родів.

За результатами клініко-гінекологічних досліджень, проведених у хворих на гіпофункцію яєчників корів, ректальним дослідженням встановили, що яєчники були приблизно однакового розміру (як квасолина, біб або лісовий горіх), мали плоско-овальну, округлу, конусоподібну форму, щільну або рідше пружно-еластичну консистенцію, гладеньку поверхню, що вказувало на відсутність зрілих фолікулів і жовтих тіл. У не задавнених випадках пальпацією тіла і рогів матки будь-яких ознак патології, зазвичай, не виявляли. У задавнених – роги матки були зменшені в розмірах, діаметром приблизно до 1,5 см, знаходилися переважно в каудальній частині тазової порожнини, часто мали дряблу консистенцію. Такі тварини мали затримання початку циклічної активності

яєчників після отелення від 30-45 днів до 2-3 місяців. Окремі корови перебували в ациклічному стані до 5-8 місяців. У деяких корів проявлялася аритмія статевих циклів, їх неповноцінність.

Результати дослід з порівняння ефективності деяких методів комплексного лікування корів з гіпофункцією яєчників наведені в таблиці.

Таблиця

Результати порівняння ефективності деяких методів комплексного лікування корів з гіпофункцією яєчників

№	Група тварин	Кількість тварин	Прийшло в охоту		Запліднилось після першого осіменіння	
			тварин	%	тварин	%
1	Контрольна	6	3	50,0	2	33,3
2	Дослідна I	6	3	50,0	3	50,0
3	Дослідна II	6	4	66,7	3	50,0
4	Дослідна III	6	5	83,3	5	83,3

Як засвідчують дані наших досліджень, наведені в таблиці, в контрольній групі протягом місяця спостережень після проведеного лікування в охоту прийшло 3 корови (50 %), з яких запліднилось 2 тварини (33,3 %). У першій дослідній групі впродовж такого ж часу після відповідного лікування в охоту прийшло 3 тварини (50,0 %), з них запліднилися після першого осіменіння 3 (50 %). В другій дослідній групі після такого ж терміну спостереження в охоту прийшло 4 корови (66,7 %), з них запліднилось після першого осіменіння 3 корови (50 %). В третій дослідній групі впродовж місяця після проведеного лікування, в охоту прийшло 5 тварин (83,3 %). Після першого осіменіння запліднилось 5 корів (83,3 %).

Результати порівняння ефективності деяких методів комплексного лікування корів з гіпофункцією яєчників свідчать, що найвищий терапевтичний ефект в наших дослідках був виявлений у корів третьої дослідної групи. Після одужання 83,3 % корів протягом місяця після проведеного лікування прийшли в охоту, були осіменені і запліднилися. Цим тваринам у складі комплексної терапії застосовували препарат анфлурон.

Висновки

1. Гіпофункція яєчників – широко розповсюджене, поліетіологічне захворювання, яке діагностується у корів і телиць переважно в зимово-весняний період, на фоні недостатньої і незбалансованої годівлі.

2. Встановлена залежність захворювання на гіпофункцію яєчників від перебігу родів у корів.

3. Комплексна патогенетична терапія в складі якої застосовували препарат анфлурон є достатньо ефективною, і може бути запропонована для лікування корів з цією патологією.

Література

1. Применение простагландинов в животноводстве /А. Будинцов, Г. Бушанская, Ф. Колу и др. // Сб. тр. Аграр. ун-та Молдовы. – Кишинев : 1996. – Т. 2 – С. 282–287.
2. Остин К. Гормональная регуляция размножения у млекопитающих / К. Остин, Р. Шорт // М. : Мир, 1987. – 305 с.
3. Хантер Р. Х. В. Физиология и технология воспроизводства домашних животных / Р. Х. В. Хантер – М. : Колос, 1984. – 20 с.
4. Харута Г. Г. Клінічні та лабораторні методи прогнозування відтворної функції корів / Г. Г. Харута – Автореф. дис. д-ра вет наук : 16.00.07 – Львів, 1995. – 34 с.
5. Полянцев Н. И. Акушерско-гинекологическая диспансеризация на молочных фермах / Н. И. Полянцев, А. Н. Синявин // М. : Росагропромиздат, 1989. – 176 с.
6. Преображенский О. Н. Патогенетическая терапия заболеваний половых органов и молочной железы / О. Н. Преображенский, С. Н. Преображенский // Ветеринария сельскохозяйственных животных – 2007. – № 10. – С. 40 – 44.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ЛЕЧЕНИЯ КОРОВ С ИПОФУНКЦИЕЙ ЯИЧНИКОВ

Бородыня В. И., к.вет.н., доцент, Лозова Л. В., аспирантка

Бордынук Н. В., студентка

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

Аннотация. Изложены результаты сравнения эффективности некоторых методов комплексной терапии коров с гипофункцией яичников. Установлено, что наиболее эффективным оказался метод комплексного лечения с применением препарата анфлурон.

Ключевые слова: коровы, гипофункция яичников, комплексное лечение, анфлурон

EFFECTIVENESS OF COMPLEX THERAPY OF COWS WITH HYPOFUNCTION OF THE OVARIES

Borodynia V. I., Lozova L. V., Bordyniuk N. V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Summary. The results of comparison of effectiveness of some methods of therapy of cows, diseased with hypofunction of the ovaries. It is ascertained that the most effective is the method of Unflurone-assisted complex therapy.

Key words: cows, ovaries hypofunction, complex treatment, Unflurone.

УДК 573.6:636.082

БІОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МОЖЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ВРХ

Гридасов О.В., здобувач
Васюренко Л.В., аспірант
Васюренко Д.Є., здобувач
Гридасов В.І., к.тех.н., доцент,
Тимченко Н.М., к.біол.н., доцент
timchenko_n@list.ru

*Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра
Василенка, м. Харків*

Анотація. Наведені дані з області генетики і біотехнології, які свідчать про можливість регуляції відтворення КРС. Відмічено, що серед засобів штучного осіменіння, трансплантації ембріонів, метод запліднення нового організму в пробірці може бути перспективним на шляху отримання великої кількості телят з метою збільшення продуктивності тваринництва.

Ключові слова: хромосоми, статеві клітини, трансплантація

Актуальність проблеми. Виробництво у вітчизняному тваринництві потребує високопродуктивних, стійких до захворювань і стандартних за продуктивністю тварини. Сучасні вимоги ставлять завдання збільшити поголів'я скота. Біотехнологічні дослідження в цій сфері мають перспективи розвитку.

Завдання дослідження. Провести аналіз літературних джерел на предмет можливості регулювання відтворення КРС.

Матеріал і методи дослідження. Були проведені теоретичні дослідження на підґрунті матеріалів експериментів прикладної науки і даних фундаментальних знань.

Результати дослідження. Аналізуючи стан розвитку та продуктивність вітчизняного тваринництва, можна констатувати, що у загальній масі тварини з високим генетичним потенціалом зустрічаються рідко. Значна їх частина не відповідає сучасним вимогам. Виробництво нині вимагає не лише високопродуктивних, стійких до захворювань, а й стандартних за продуктивністю тварин. Низька плодючість великої рогатої худоби та мала кількість нащадків у самок обмежують темпи генетико-селекційної роботи, розтягують у часі створення високопродуктивних стад. Перші кроки у створенні біотехнологічних методів управління відтворенням були зроблені в тридцятих роках минулого сторіччя. Було запроваджено штучне осіменіння та гормональне стимулювання плодючості, трансплантація ембріонів. Протягом репродуктивного життя корова народжує 6-10 телят і з них половина буває теличками [1]. Стає питання, чи можливо за один отіл отримати від корови більше одного теля. Трансплантація ембріонів – це новий біотехнологічний метод пересаджування ембріонів, вимитих від генетично високоцінних корів (донорів) іншим тваринам –